

Nilgün FEHİM KENNEDY ve Serpil ÖZALOĞLU

Öğr. Gör.

Öğr. Gör.

Bilkent Üniversitesi

Siyaset Bilimi Bölümü

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNDE İKTİDAR İLİŞKİLERİ- BİR DEĞİŞİM ÖNERİSİ

Günümüzde bilim kurumlarının bilimsel üretim koşulları ve sorunları medyadan, bilimsel amaçlı kongrelere kadar pek çok alanda tartışılmaktadır. Bilim kurumlarının en başında gelen üniversitenin, devletin ideolojik aygıtı haline gelmesi, pazar ekonomisinin kurallarıyla işlemesi, çok uluslu ya da uluslararası tekno-militer sistemlerin etkisi altında bir bilgi fabrikasına dönüşmesi gibi saptamalar üniversite gerçeğinin çok önemli bir parçası olarak sürekli tartışılmaktadır. Öte yandan üniversitenin geleneksel anlamda diğer işlevi olan eğitim alanındaki sorunlar ya gözardı edilmekte veya maddi sorunlara indirgenmekte ve böylece bilgi üretme boyutu tek yanlı olarak ele alınmaktadır. Başka bir deyişle, yukarıda söz edilen durumlara gelmiş bir kurumda elbette eğitim de bu amaçlara yönelik olacağı için ayrıca ele alınmamaktadır. Bu sorunları ele alan çalışmalarda ise eğitimin öğretim ve öğrenme boyutlarından öğretim kısmına önem verilmekte, dolayısıyla öğrenme boyutunun öznesi olan öğrenci her anlamda sessiz çoğunluk olarak kalmakta ve üniversitedeki hiyerarşinin en alt sırasına konumlandırılmaktadır.

Küreselleşen dünyada ve kapitalizm koşullarında üniversite özerkliğinin tam anlamıyla asla mümkün olamayacağı tartışılabilir. Ancak daha demokratik bir üniversite ortamı bu koşullarda da mümkün olabilir. En azından eğitim sürecinin demokratikleştirilmesinin, üniversitenin, dolayısıyla bilimsel üretimin bugünkü durumundan kurtulmaya alternatifler yaratması mümkündür. Çünkü bilimsel üretimin sürdürülmesini sağlayan yeniden üretim sürecinin büyük bir kısmı üniversitenin yetiştirdiği öğrencilere dayanmaktadır. Bu anlamda, düşünen, sorgulayan ve kendini özgürce ifade ederek yetişen gençlerin bu kısır döngüyü bir noktadan kırmayı sağlayabilmeleri mümkündür. Bu kırılma noktasına ulaşabilmenin bir yolu da oluşturulan öğrenci kimliği ile bu kimliğe rol modeli olan öğretim üyesi kimliğini değiştirmekten geçebilir. Bunu başarabilmek için önce söz konusu kimliklerin nasıl oluştuklarını incelemek yararlı olabilir. Bu nedenle, bu bildiride öğretim-öğrenme sürecindeki güç ilişkilerinin nasıl işlediği, kurulan iktidar ilişkisinin sonucunda öğretim üyesi kimliğinin de aslında öğrenci üzerinden kurgulandığı ve bu süreçte oluşturulan kimliklerin var olan sistemi yeniden üretmek daha da güçlendirdiği varsayımı temel alınmıştır. Bu varsayımdan hareketle mevcut durum farklı bir bakış açısıyla yorumlanmakta ve bu bağlamda varolan kurgunun değişmesi için “ bir arada yaşayan insanların zorlayıcı ve kısıtlayıcı olmayan ortak değerler sistemiyle yaşadıkları kurumlar içinde ötekilerle birlikte ve ötekiler için iyi bir yaşamı hedeflemek” olarak özetlenebilecek yeni bir etik önerilmektedir. Farklı bir etik yaklaşımla ve bunun gerektirdiği sorumluluk bilinciyle bilimsel üretimin en azından bazı sorunlarının üstesinden gelinebilir.

Anahtar kelimeler: eğitim, bilim üretme, iktidar, öğrenci, kimlik, etik.

Kaynakça:

- Bauman, Zigmunt, 1997. "From Pilgrim to Tourist - or a Short History of Indentity" in Hall, S. & Du Gay, Paul (Eds). *Questions of Cultural Identity*. London: Sage Pub. pp. 18-36
- _____ (1996), 1999. *Sosyolojik Düşünmek*. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Derrida, Jacques, 1983. "The Principle of Reason: The University in the Eyes of its Pupils" in *Diacritics/Fall 1983*. Vol. XIII/3. pp. 3-20

- _____ 1991. "Jacques Derrida on Rhetoric and Conversation" in Olson, Garry & Gale (Eds.). *(Inter)views, Cross-Disciplinary Perspectives on Rhetoric and Literacy*. Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press. pp. 121-151
- Dunn, Robert, 1998. *Identity Crisis - A Social Critique of Postmodernity*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Feyerabend, Paul, 1975. *Against Method: Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge*. London: NLB
- _____ 1980. "Democracy, Elitism and Scientific Method" in *Inquiry*, 23 pp. 3-18
- _____ 1987. *Farewell to Reason*. London: Verso
- _____ 1999. *Conquest of Abundance*. Chicago: University of Chicago Press
- _____ 2000. *Anarşizm Üzerine Tezler*. Ankara: Öteki Yayınevi
- Game, Anne & Metcalfe, Andrew, 1996. *Passionate Sociology*. London: Sage Pub.
- Hall, Stuart, 1997. "Who Needs Identity" in Hall, S. & Du Gay, Paul (Eds.). *Questions of Cultural Identity*. London: Sage Pub. pp. 1-17.
- Levinas, Emmanuel, 1992. *The Levinas Reader*. Head, Sean (Ed.). Oxford, UK: Blackwell Pub.
- Nalbantoğlu, Hasan Ünal, 2000. *Çizgi Ötesinden Modern - Üniversite: Sanat: Mimarlık*. Ankara: ODTÜ, Mimarlık Fak. Yay.
- Ricoeur, Paul, 1992. *Oneself as Another*. Chicago: The University of Chicago Press
- Ritzer George, 1997. *Postmodern Social Theory*. USA: McGraw-Hill Pub.
- Sardar, Ziauddin, 2000. *Thomas Kuhn and the Science Wars*. Cambridge, UK: Icon Books
- Sennett, Richard, 1980. *Authority*. New York, London: WW. Norton.
- _____ (1992) 1996. *Kamusal İnsanın Çöküşü*. İstanbul: Ayrıntı Yay.